

FORMAREA ȘI DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ ÎN ERA POST-CORONAVIRUS

Andrei GUȘTIUC,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
conferențiar universitar la Catedra „Drept privat”,
Academia „Ștefan cel Mare”*

Ludmila GUȘTIUC,

*doctorandă
asistent universitar la Catedra „Drept public
și Securitate a Frontierei”, Academia „Ștefan cel Mare”*

Adnotare

Formarea și dezvoltarea profesională continuă a fost mereu domeniul ce suscită interesul din partea publicului larg. Tocmai din aceste considerente, modernizarea formării și dezvoltării profesionale continue este dezideratul tuturor celor implicați pe scară largă în procesul academic.

Demersul nostru științific gravitează în jurul ideii că modernizarea formării și dezvoltării profesionale continuă este un proces multiaspectual și deloc ușor.

Totodată, provocările pandemice ale anului 2020 impun reconceptualizarea paradigmei formării și dezvoltării profesionale continue și efectiv corectarea traiectoriei reformatoare din partea managerilor academici.

E-learning-ul este una din primele consecințe ale pandemiei coronavirus, cu aplicare imediată în practică. Suntem martorii reconfigurării paradigmei formării personale, care presupune faptul că fiecare cadru didactic va deveni un moderator on-line al proceselor de instruire. Forma de predare clasică (face-to-face) va cădea în desuetudine. În consecință, platformele de studii online vor cunoaște o dezvoltare vertiginoasă, fiind solicitate de mediul academic. Prin urmare, urmează a fi elaborate standarde comune de instruire online, cu aplicare universală de către toate instituțiile de învățământ.

Cuvinte-cheie: formare și dezvoltare profesională continuă; Coronavirus; E-learning; învățământ online; face-to-face; învățământ universitar.

Summary

Continuous training and professional development has always been an area of interest to the general public. Precisely for these reasons, the modernization of continuous professional training and development is the desideratum of all those widely involved in the academic process.

Our scientific approach revolves around the idea that the modernization of training and continuous professional development is a multiaspectual process and not at all easy.

At the same time, the pandemic challenges of 2020 require the reconceptualization of the paradigm of continuous professional training and development and effectively the correction of the reforming trajectory on the part of academic managers.

E-learning is one of the first consequences of the coronavirus pandemic, with imme-

.....
diate application in practice. We are witnessing the reconfiguration of the personal training paradigm, which implies that each teacher will become an online moderator of the training processes. The classical (face-to-face) form of teaching will fall into disuse. As a result, online learning platforms will experience a breakthrough, being required by the academic environment. Therefore, common standards for online training will be developed, with universal application by all educational institutions.

Keywords: continuous training and professional development; Coronavirus; E-learning; Online education; face-to-face; University education.

Formarea și dezvoltarea profesională continuă a fost mereu domeniul ce suscită interesul din partea publicului larg. Tocmai din aceste considerente, modernizarea formării și dezvoltării profesionale continue este dezideratul tuturor celor implicați pe scară largă în procesul academic.

Demersul nostru științific gravitează în jurul ideii că modernizarea formării și dezvoltării profesionale continuă este un proces multiaspectual și deloc ușor.

Totodată, provocările pandemice ale anului 2020 impun reconceptualizarea paradigmei formării și dezvoltării profesionale continue și efectiv corectarea traiectoriei reformatoare din partea managerilor academici.

Simultan, este nevoie și de o atitudine proactivă din partea corpului profesoral-didactic și a tuturor celor care au misiunea nobile de a aduce lumina cunoștințelor în sufletele celor care au simțit nevoia de cunoștințe.

Respectiv, câteva luni pandemice ne-au demonstrat cu prisosință că lucrurile, cel puțin la nivelul academic, nu vor mai fi ca altădată.

Schimbarea din exterior ne impune o schimbare iminentă și din interior.

Simulările apocaliptice și scenariile ce vor marca viitorul au trezit mereu interesul, atât din partea oamenilor de știință, cât și din cea a societății.

Spre exemplu, la 18 octombrie 2019, la New York, în cadrul unei mese rotunde, denumită **Evenimentul 201**, au avut loc simulări ale impactului unei pandemii asupra omenirii [2]. Desfășurat sub egida Johns Hopkins Center For Health Security în parteneriat cu World Economic Forum și Bill and Melinda Gates Foundation, evenimentul a dedus științific că o eventuală pandemie respiratorie va avea o durată de cel puțin 18 luni și va produce 65 milioane de decese în rândul omenirii, sau, procentual vorbind – până la 1% din populația planetei [3].

Un alt efort a fost direcționat spre analiza impactului economic provocat de pandemie. În acest sens, cercetătorii științifici de la **RAND Corporation** au estimat pierderi financiare devastatoare și creșterea rapidă a ratei

somajului [1].

În studiul de față, ne propunem să analizăm unele elemente ale impactului pe care ar putea să-l aibă pandemia Coronavirus asupra mediului academic. Cu precădere fiind vorba de efecte pe dimensiunea organizării învățământului la distanță.

Îndrăznim să credem că noțiuni precum: carantină, distanțare socială, telemedicină, E-learning sunt doar unele dintre expresiile ce vor deveni frecvente în vocabularul uzual al cetățenilor Republicii Moldova în viitorul apropiat.

Prezentul și în special viitorul imediat va scoate în evidență o nouă realitate: practicile umane nu vor mai fi ca cele de odinioară.

În rândurile ce urmează, prezentăm unele dintre cele mai importante schimbări produse de pandemia coronavirus și care ar putea avea impact asupra organizării învățământului la distanță:

Distanțarea umană. Prezența personală, implicarea personală și interacțiunea cu alți indivizi va deveni o raritate, o apartenență la elitism sau o ciudățenie ancorată în trecutul arhaic, aidoma fotografiatului pe film sau ascultării muzicii prin intermediul plăcilor de pe un pick-up. Lumea va deveni mai distanțată și mai digitală. De teama unor viruși lumea va renunța la săruturi, strângerea mâinii și îmbrățișări, dar și la contacte directe. Demonstrarea afecțiunii va fi rezervată doar pentru cei cu adevărat dragi și ai familiei. Fiind un popor cu rădăcini latine, vom trece cu greu peste această realitate nouă. Acest aspect va avea impact și asupra organizării instruirii universitare, producându-se distanțarea fizică dintre profesor-student.

Activitatea profesională online. ON-line-ul va domina OFF-line-ul. Ședințele personale sau în grup se vor reduce dramatic. Managerii vor fi puși în situația de a organiza ședințe cu prezența angajaților doar atunci când acest lucru este absolut necesar și vital. În rest, ședințele vor avea loc online, fără contactul direct. Provocarea ține de faptul că se pierde acel contact personal. Dar pe de altă parte, recurgerea la instrumentele online va permite angajatorului să fie practic non-stop în contact cu angajații, să interacționeze mult mai operativ, atunci când apare nevoia. Iar angajatul se va simți mereu „conectat” la serviciu, fapt care ar putea induce o stare de stres. Evident că instruirea academică se va acomoda acestor procese.

Program flexibil de muncă. Conceput și aplicat pe scară largă în țările scandinave, acest concept modern de organizare a activității de muncă va cunoaște o dezvoltare în perioada ce urmează. Realitățile pandemiei coronavirus au demonstrat că activitatea de muncă poate fi organizată nu neapărat după un program standard și rigid: 08:00-17:00, ci în funcție de binele cetățeanului. Prin urmare, acei pași timizi făcuți de legiuitorul Republicii Moldova privind introducerea în Codul muncii a conceptului de pro-

gram flexibil de muncă vor trebui să fie sprijiniți de către juriști, specialiști în domeniul dreptului muncii.

Program redus de muncă. Conceptul potrivit căruia cetățeanul trebuie să muncească 8 ore pe zi și 40 de ore pe săptămână pare să fi primit o lovitură grea din partea coronavirusului. Chiar dacă părea de neclintit, astăzi respectivul concept nu mai reprezintă o dogmă. Carantina pandemică a demonstrat că, pentru ca procesele sociale să se miște, nu este nevoie de prezența neapărată la serviciu 8 ore pe zi. Respectiv, cetățenii vor conștientiza faptul că activitățile profesionale în Republica Moldova pot fi aranjate în felul ca lumea să petreacă la serviciu doar, spre exemplu, 6 ore pe zi și doar 4 zile lucrătoare. Pe termen îndelungat acest lucru aduce fericire și sănătate în societate. Prin urmare, mediile academice urmează să-și racordeze activitatea la aceste tendințe. Altfel spus, nu le rămâne decât să susținem aceste tendințe prin traducerea în viață a practicilor de învățământ la distanță.

Stare de urgență perpetuă. Există riscul ca starea de urgență declarată în Republica Moldova, apropo, pentru prima dată în istoria sa, să se perpetueze și să devină una ordinară, cotidiană. Evident că motivarea extinderii acestei stări va fi una de interes național și colectiv. Nu este neapărat un rău în sine și pe de altă parte, societatea este interesată să supraviețuiască cu pierderi minimale diferite epidemii și pandemii. Totuși se cere definitivarea clară a hotarelor dintre starea ordinară-normală și cea de urgență: motivele de instituire și aria de restrângere a drepturilor și libertăților fundamentale. Iar faptul că vor exista reglementări clare și algoritmice – sunt garanția neadmiterii derapării de la procesele democratice. Pe de altă parte, modalitatea de instruire online urmează să rămână mereu actuală, chiar și după consumarea pandemiei și a perioadei de carantină.

Realitatea virtuală. Realitatea virtuală va lua locul călătoriilor și socializării. Astfel, călătoriile vor deveni un lux, sau poate un risc..., iar participările în cadrul unor ședințe (serviciile divine bisericești, întrunirile electorale, ședințele de lucru etc.) vor deveni periculoase și de evitat. În consecință, vor fi aplicate pe scară largă elemente ale realității virtuale, care vor crea iluzia călătoriilor sau a participării la diferite întruniri și aflării în diverse localuri. Credem că industria digitală va oferi foarte curând o multitudine de platforme ale realității virtuale și care vor asigura prezența virtuală a persoanei într-un anumit loc, fără necesitatea deplasării fizice. Este o realitate pe care pandemia de coronavirus o va transpune în viață. În acest sens, platformele de instruire online vor cunoaște o dezvoltare vertiginosă, iar mediul academic urmează să fie parte a acestor procese.

Universul gadgeturilor. Situația pandemică va genera o extindere a ariei de aplicare a gadgeturilor. Respectiv, telefonul mobil, încărcat cu o

multitudine de aplicații, va deveni instrumentul de interacțiune dintre individ și stat și dintre individ și alți indivizi. Tendințele actuale de petrecere a timpului în internet se vor amplifica, iar telefonul mobil va deveni indispensabil, aidoma televizorului în era socialistă. Prin urmare, mediul academic urmează să se acomodeze la noile tendințe și să-și găsească locul potrivit în gadgeturile studenților și masteranzilor săi.

E-learning-ul este una din primele consecințe ale pandemiei Coronavirus, cu aplicare imediată în practică. Suntem martorii reconfigurării paradigmei formării personale, care presupune faptul că fiecare cadru didactic va deveni un moderator on-line al proceselor de instruire. Forma de predare clasică (face-to-face) va cădea în desuetudine. În consecință, platformele de studii online vor cunoaște o dezvoltare vertiginoasă, fiind solicitate de mediul academic. Prin urmare, urmează a fi elaborate standarde comune de instruire online, cu aplicare universală de către toate instituțiile de învățământ.

Cu referire la instruirea online, menționăm că implementarea pe scară largă a conceptului de E-learning, adică învățarea la distanță, este unul din efectele imediate ale pandemiei Coronavirus.

Izbucnirea pandemiei a scos la iveală lipsa unui sistem modern de E-learning și lipsa unui standard universal aplicabil pentru toate universitățile din Republica Moldova.

Totodată, perioada de carantină forțată a scos la iveală necesitatea reformării învățământului prin recurgerea la instrumentele oferite de tehnologiile digitale moderne.

Inițial, privity drept o măsură a distanțării sociale, la care s-a recurs pentru a diminua viteza răspândirii pandemiei Coronavirus, trecerea învățământului la distanță urmează să devină o realitate tot mai frecventă.

Iată de ce, se cere abordarea sistemică a respectivei probleme, prioritate fiind:

Elaborarea unei Concepții privind E-learning-ul în învățământul din Republica Moldova.

Edificarea unui cadru legal, care ar oferi autonomie instituțiilor de învățământ în a stabili cotele procentuale ale ponderii studiilor la distanță din totalul creditelor academice.

Crearea de platforme online eficiente și funcționale, care ar permite realizarea conceptului de E-learning. Practica din perioada carantinei ne arată că fiecare instituție de învățământ și chiar fiecare cadru didactic încearcă să identifice o platformă digitală pe care ar utiliza-o în instruire. În acest sens, se cere o centralizare și oferirea unor instrumente digitale din partea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

Stabilirea unor condiții și criterii clare privind optarea pentru unul din sistemele de instruire:

Forma clasică a orelor – face-to-face. Adică sistemul care presupune un contact direct de 100% dintre profesori și studenți.

Forma hibridă, care presupune o anumită cotă procentuală, o paritate între numărul de cursuri desfășurate cu contact direct și cursuri online.

Forma online, care presupune realizarea procesului de învățământ prin desfășurarea orelor 100% la distanță.

Elaborarea de cursuri online de către cadrele didactice. Într-o perspectivă imediată, calitatea studiilor online va fi redusă. Aceasta se datorează faptului inexistenței materialelor didactice. Întru elaborarea lor, este nevoie de timp și de resurse financiare. Prin urmare, semnalăm nevoia susținerii financiare din partea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării în elaborarea cât mai rapidă a cursurilor și materialelor metodico-didactice, de natură să faciliteze trecerea eficientă la sistemul online de instruire.

Instruirea cadrelor didactice și a studenților în aplicarea practicilor de instruire online. Chiar dacă pentru moment se atestă o stare de șoc, cauzată de nevoia aplicării din mers a noilor tehnologii și trecerii de la practicile clasice de instruire la cele moderne, considerăm că, într-o perspectivă medie, studenții și cadrele didactice se vor acomoda noilor tendințe. Acest lucru poate fi facilitat prin concursul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, care ar organiza lecții practice (online) de aplicare a tehnicilor de instruire la distanță.

Revizuirea cadrului legal de activitate și remunerare a muncii cadrelor didactice. Deoarece învățarea online presupune un efort mult mai mare din partea profesorilor (elaborarea de cursuri, teste, materiale metodice, contactul online 24/24 cu studenții), se cere ajustarea remunerării la eforturile suplimentare depuse de comunitatea cadrelor didactice.

Investirea resurselor financiare considerabile de către instituțiile de învățământ în crearea unor platforme eficiente de studii online și trecerea programelor de instruire de la sistemul face-to-face la cel online.

Management financiar eficient din partea instituțiilor de învățământ. Chiar dacă la etapa inițială se vor înregistra cheltuieli suplimentare (crearea de platforme online; remunerarea muncii cadrelor didactice; instruirea personalului și a studenților), ulterior, aplicarea în practică a învățământului online va genera economii și eficiență, va avea o arie de răspândire mai mare și va facilita accesul la studii al unor categorii mai vaste de persoane.

Mediatizarea avantajelor sistemului de învățare online. Atât MECC, cât și administrațiile instituțiilor de învățământ urmează să desfășoare o campanie ce ar viza popularizarea trecerii la instruirea online. În acest sens, urmează să fie elaborată o listă de avantaje pentru studenți-profesori-beneficiari din sectorul public și privat. Credem că, pentru studenți avantajele sunt mai mult decât vizibile: economisirea de timp (lipsa nevoii de a te deplasa zilnic la ore); economii pe manuale (pe motiv că ele vor fi publicate

online); management eficient al timpului cu posibilitatea sporirii dominanței practice și aplicative etc.

Stabilirea unor situații clare când instruirea face-to-face este prioritară față de cea online. Anticipăm situații când anumite categorii de studenți sau anumite programe de instruire ar solicita un contact direct sporit dintre studenți și profesori. Ca să fie clar, studentului urmează să i se ofere și o alternativă: în caz de nevoie și la solicitare, să existe posibilitatea de a fortifica instruirea online cu un contact direct din partea profesorului. Sau, ar putea exista și situații când programul de instruire online nu poate substitui contactul direct dintre studenți și profesori.

Anticipăm evoluția realităților post-virus spre faptul că instruirea 100% face-to-face, adică contactul direct dintre profesor și student va deveni ceva din domeniul luxului, pe care nu fiecare instituție și nu fiecare student și-l va putea permite, în special fiind vorba de treptele învățământului superior (licență-masterat-doctorat). Prin urmare, se cere a fi perfecționat sistemul de instruire face-to-face, adică vechiul și clasicul sistem al contactului direct dintre student și profesor.

Instituirea unui sistem de învățământ online va avea drept efect accesibilitatea unui număr mai mare de studenți la instruirea universitară. Acest fapt ar avea efecte benefice pentru toată lumea.

În concluzia celor menționate anterior, deducem faptul că suntem la o răscruce ce semnifică căderea în desuetudine a practicilor vechi și necesitatea de modernizare a formării și dezvoltării profesionale continue, cu precădere prin trecerea la învățământul la distanță, sau cel puțin, cu o prezență mai consistentă a instruirii de la distanță. Instruirea online este ziua de mâine a procesului educațional. Iar instituțiile de învățământ ar trebui să-și acordeze activitatea la aceste tendințe.

Referințe bibliografice

1. Bouey Jennifer. Assessment of COVID-19's Impact on Small and Medium-Sized Enterprises. Implications from China. Los Angeles: March 10, 2020. 15 p. A se vedea: <https://www.rand.org/pubs/testimonies/CT524.html> (accesat la 17.10.2020);
2. Event 201. <http://www.centerforhealthsecurity.org/event201/> (accesat la 15.10.2020);
3. Houser Kristin. In a recent simulation, a coronavirus killed 65 million people: we are woefully unprepared for a pandemic. A se vedea: <https://futurism.com/neoscope/recent-simulation-coronavirus-killed-65-million-people> (accesat la 16.10.2020).